

Učební osnovy

**hry na smyčcové nástroje pro rozšířené vyučování
na lidových školách umění**

HUDEBNÍ OBOR

Schváleno výnosem
ministerstva školství České socialistické republiky
pod čj. 12 988/82-35 ze dne 14. dubna 1982
jako učební osnovy
pro rozšířené vyučování na LŠU s účinností od 1. září 1982

STÁTNÍ PEDAGOGICKÉ NAKLADATELSTVÍ, n. p., PRAHA

1982

11 535

Učební osnovy rozšířeného vyučování na I.stupni LŠU

Učební osnovy pro rozšířené vyučování na I.stupni LŠU jsou určeny pro žáky, kteří jeví výrazné předpoklady pro budoucí profesionální studium. Zpravidla se rozhoduje o zařazení žáka do rozšířeného vyučování na konci 3.ročníku. Na návrh třídního učitele se však mohou žáci ucházet o rozšířené vyučování na konci kteréhokoliv dalšího ročníku I.stupně za předpokladu, že splňují předepsané požadavky. O návrhu na jejich zařazení rozhodne k tomuto účelu ustanovená zkušební komise na základě komisionální zkoušky v rozsahu látky předepsané pro závěrečnou zkoušku příslušného ročníku rozšířeného vyučování.

V 1. až 3.ročníku je náročnější studijní program určen pouze pro žáky, kteří v průběhu předškolní a rané školní výuky prokáží mimořádně rozvinutou hudebnost a intelekt, fyziologické a motorické předpoklady pro zvolený obor studia. Jde především o žáky, kteří se připravují ke studiu na Hudební a taneční škole.

Oddělení smyčcových nástrojů

Hra na housle nebo na violu¹⁾ nebo na violoncello (hlavním předmětem je hra na některý z uvedených nástrojů)

Poř. čís.	Předmět	Ročník						
		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
1.	Hra na housle nebo na violoncello, průprava k souhře, hra z listu 2)4)	1,5	1,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5
		3)	3)	3)	3)	3)	3)	3)
2.	Hra na violu, průprava k souhře, hra z listu 2)4)	-	-	-	-	2,5	2,5	2,5
						3)	3)	3)
3.	Hra v souboru	-	-	1,5	1,5	-	-	-
4.	Komorní hra nebo orchestrální hra 5)	-	-	-	-	2	2	2
5.	Hudební nauka	1,5	1,5	1	1	1	1	1
6.	Hra na klavír	-	-	-	-	0,5	0,5	0,5
Celkový počet vyučovacích hodin týdně		3	3	5	5	6	6	6

- 1) Do rozšířeného vyučování hry na violu se přijímají žáci po 4 letech předchozí přípravě ve hře na housle.
 - 2) Označené složky předmětu musejí být vyznačeny v individuálním studijním plánu žáka.
 - 3) Stanovený počet hodin se vyučuje v dělených vyučovacích hodinách 2krát týdně.
 - 4) Pro nácvik skladeb s náročným klavírním doprovodem, který nelze svěřit žákům, povolí ředitel školy korepetici v rozsahu jedné vyučovací hodiny týdně na jednu třídu.
 - 5) Má-li škola orchestr většího obsazení, vyučuje učitel jednu hodinu vyučovací navíc ve skupinách podle druhů nástrojů.
- Poznámka: Označení ročníků rozšířeného vyučování odpovídá označení ročníků I. stupně základního studia.

Cílem rozšířeného vyučování je dokonalá a všestranná příprava žáků k profesionálnímu studiu na konzervatoři, případně po ukončení 3. ročníku na Hudební a taneční škole. Splnění tohoto cíle předpokládá pravidelné, soustavné, soustředěné a intenzivní cvičení v daleko větším rozsahu, než při výuce zaměřené na zájmovou činnost a všeobecnou hudební praxi.

Žák musí výrazně převyšovat průměrné výkony nejen v požadované technické úrovni, ale především v kvalitě prováděných skladeb, a to jak po stránce hudebního výrazu, tak po stránce správných funkčních pohybů. Uvolněné a nenásilné, vláčné funkční pohyby jsou zárukou pro jeho další všestranný technický rozvoj. Stejnou měrou je nutno pečovat o rozvoj pohotovosti v řešení hudebních a technických úkolů, hry z listu, hudební fantazie a představitosti, souhry i základů osobitého uměleckého výrazu. Důležitým a nutným výchovným momentem je časté zařazování žáka na interní a veřejná vystoupení.

Učitel musí velmi obzřetně a citlivě volit výběr studijní látky s ohledem na individuální vývoj žáka. Je nutno pečovat o všechny technické i výrazové složky hry a dbát o harmonický rozvoj budoucího profesionálního umělce.

Náplň studia v rozšířeném vyučování představují studijní úkoly (prostředky k dosažení stanovených cílů) stanovené v učebních osnovách, zaměřených na všeobecnou hudební praxi, doplněné o úkoly uvedené v příloze a vyplývající z hudebního materiálu.

Přednesové skladby pro rozšířené vyučování je možno vybírat z učebních osnov pro nerozšířenou výuku vždy o jeden nebo dva ročníky těžší. Pro vyšší ročníky rozšířeného vyučování jsou skladby uvedeny v oddíle Přednesové skladby.

Výběr studijní látky nemusí být závislý jen na materiálu doporučeném v učebních osnovách, musí však plnit stejný účel nebo jej řešit lépe. Rozsah a stupeň obtížnosti studijní látky stanovený pro jednotlivé ročníky a k postupovým zkouškám je minimálním požadavkem. Její přesvědčivé zvládnutí je podmínkou pro postup (zařazení) do dalšího ročníku rozšířeného vyučování. Nesplní-li žák tyto požadavky na odpovídající úrovni, pokračuje ve studiu bez rozšířeného vyučování. Jedná-li se pouze o přechodnou stagnaci, může se v průběhu studia o něj znovu ucházet.

Hra na housle nebo violu

Charakteristika studijních úkolů

a) V průběhu studia je třeba věnovat systematickou pozornost všem prvkům hry levé i pravé ruky. Při studiu materiálů formujících převážně pohyblivost levé ruky, nutno dbát od počátku na správné uvolněné funkční pohyby lokte, zápěstí i prstů (neupevňovat levý loket v neměnné statické poloze, dbát o volné, nevypnuté zápěstí, přirozené postavení prstů bez svírání nástroje palcem). S rozvojem techniky levé ruky soustavně sledovat a rozvíjet čistotu intonaci, elastický dopad a zdvih prstů, zřetelnost a rytmičnost hry. Výměny poloh provádět hladce, vláčně, s jasnou intonační představou u žáka. Výrazovou složku hry obohacovat vibratem, jehož pohyby je nutno v průběhu studia korigovat na požadovanou zvukovou kvalitu při respektování žákovy individuality.

Ve 4. a 5. ročníku může učitel dle své úvahy a předpokladů žáka zvolit v metodickém postupu dvě alternativy:

A/ pokračování ve studiu poloh: II., IV. a V.

B/ pokračování ve studiu poloh: V., II., IV.

Alternativa B/ umožňuje o rok dříve nácvik tříoktávových stupnic a akordů v pomalém tempu i studium etud a hlavně přednesových skladeb s nároky na tónový rozsah celého hmatníku dle výběru studující látky. Setká-li se žák s novými, dosud neprobra-

nými problémy (poloha II., IV., jejich spoje atd.), vyřeší je přímo na probírané látce. Jejich systematický a důkladný nácvik pak pokračuje později. (O důležitosti pohybu po celém hmatníku v co nejranějším věku viz E. Kamilarov: O technice levé ruky, přel. B. Kotmel - Supraphon, 1975).

Při hře na violu naváže učitel v 5. a 6. ročníku na dosavadní žákovy znalosti poloh, zvláště se zaměří na 1., 3. a 5. polohu a po jejich zvládnutí věnuje zvláštní pozornost polohám sudým, tj. pražcové /půlové/, druhé čtvrté a šesté.

b) Při studiu materiálu řešícího převážně pohyblivost polohám pravé ruky vycházíme z výcviku předloktí, nadloktí /překlony smyčce/ a postupně přecházíme k výcviku zápěstí a prstů. Výsledkem musí být vládná souhybnost celé pravé paže, která zaručuje ovládnutí všech potřebných smyků /detaché, legato, martelé, staccato, spiccato, sautillé/ a jejich vzájemné kombinace. Při studiu těchto smyků stále sledujeme jejich charakteristické znění a zvukovou kulturu. Podmínkou je vytváření správných žákových představ o pohybové a hlavně zvukové kvalitě prováděných úkonů. K rozvoji techniky slouží převážně studium etud, jejichž výběr musí řešit rozvoj všech základních prvků nástrojové techniky podle potřeb žáka.

c) Při studiu přednesových skladeb dochází k prolínání techniky obou rukou. Zde si žák osvojuje hudebně interpretační prostředky, jejichž přirozené ovládnutí je cílem studia. Sem patří dynamika, kvalita zvuku, zpěvnost hry, citový náboj, hudební představivost a fantazie, osobitost projevu a vystižení charakteru a stylu skladby. Výběr přednesových skladeb musí být promyšlený, aby se žák postupně naučil výstižně interpretovat skladby různých nálad a charakterů. Jejich obsah musí být přiměřený technické a mentální vyspělosti žáka.

Hra na housle

Školy a etudy

1. ročník

O. Ševčík: op. 6, seš. 1, 2, č. 1-23

O. Ševčík: op. 7, seš. 1, č. 2, (způsoby v detaché i legato)

O. Ševčík: op. 2, seš. 3, smyky 1-97 (výběr-téma dle probíraného prstokladu s přibíranou vrchní nebo spodní prázdnou strunu), dle charakteru právě studovaného smyku.

J.Čermák-J.Beran:Houslová škola č.1-23

S.Mach:Studánka - písně v mollovém a durovém pretokladu.

J.Záděra:Už umíš hrát (výběr)

V.Krůček:Škola houslových etud, seš.1, metodická část skupina
1,2,3.

výběr etud č. 1-35.

2.ročník

O.Ševčík:op.6, seš. 2,3,4, č.24-48

O.Ševčík:op.7, seš. 1, č. 5,6,7, Stupnice a akordy a č. 10
(septakord) vše dle probíraných pretokladů.

O.Ševčík:op. 2, seš. 3, č. 29 Smyky 136-178 (výběr) vytvořit
lehké trojmatové téma sprázdnou strunou.

J.Čermák,J.Beran:Houslová škola č. 24-47.

V.Krůček:Škola houslových etud, seš. 1,2 Metodická část skupina
4-9

výběr etud, seš. 1 č. 36-66, seš.2 č. 1-14

F.Wohlfahrt:op.45, I.díl (výběr)

J.Micka:Elementární etudy, seš. 1 (výběr)

3.ročník

O.Ševčík:op.6, seš.4, č.49-58, seš.6 č.8-14, seš. 7 č.3b,5,7,8

O.Ševčík:op.7 seš.1 č.15,16,17, seš.2 č.3,4

O.Ševčík:op.2, seš.1 č.5 smyky: 80-101,118-163,196-204 výběrem
seš.3 č.29 smyky: 195-224 výběrem

J.Čermák,J.Beran:Houslová škola č.48-54, pak pokračovat dle

O.Ševčíka seš. 6 a 7 /viz výše/

V.Krůček:Škola houslových etud, Metodická část seš.2, skup.10-13,
seš. 3 skupina 3,4 a 5

výběr etud seš. 2 č.15-25, č. 33-52, seš. 3 č.17-42,
č. 56-57

F.Wohlfahrt: op.45 /rev.. B. Kotmel/ I.díl dokončit, II.díl

č. 31-35, č. 37-38

H.E.Kayser:op. 20, seš. 1 č. 7-12

J.Micka:Elementární etudy II.díl /výběr/

4.ročník

Alternativa A

O.Ševčík: op.6, seš.6 č. 1-6, seš.7 č.3a,4,6, seš.6 č.16-19,

seš. 7.č. 9,10,11

O.Ševčík: op.7, seš. 2 č.1,2,10,5,6,14

V.Krůček: Metodická část, seš.3, skupina 1,2 seš.4, skupina 7-8,
výběr etud seš.2 č. 33-52 pokračovat výběrem, seš.3,
č. 1-16, č.43-55, seš. 4 č.1-9

Alternativa B

O.Ševčík: op.6 seš.7, č. 12-14,15,16 /17 jen výměny III.-V.,
I.-V. poloha/ ,18

seš. 6 č.1-6, seš.7 č.3a,4,6

O.Ševčík: op.7, seš.2 č. 8,9,16 /V.poloha/výběr, č.1,2,10
/II.poloha/výběr

O.Ševčík: op.2, seš. 1, č.5 smyky:164-190,205-220 výběr seš.3,
č.29 smyky: 284-309

V.Krůček: Metodická část, seš.4 skup. 9,10, seš.3, skup. 1,2
výběr etud seš. 4, č.10-25, seš.3, č.1-16, č.43-55,
seš.2, č.33-52 pokračovat výběrem.

F.Wohlfart: op 45 /rev.B.Kotmel/, II.díl - výběrem dokončit
etudy v I.,II.,III. poloze

H.E.Kayser: op.20 etudy II.díl /výběr/

J.Micka: Elementární etudy III.díl /výběr/

5.ročník

Alternativa A

O.Ševčík: op.6, seš.7, č. 12-19

O.Ševčík: op.7, seš.2, č. 8,9,16

V.Krůček: Škola houslových etud. Metodická část seš.4, skupina 9,10
výběr etud seš. 4, č. 10-25, seš. 2, č. 35-52 dokončení
výběrem

Alternativa B

O.Ševčík: op.6, seš.6, č. 16-17, seš.7, č.9,10,11

O.Ševčík: op. 7, seš. 2, č.5,6,14

O.Ševčík: op.2, seš. 1, č.5 smyky : 221-260, /výběr/, seš.3, č.20
smyky 318-338

Nácvik tříoktávových stupnic a akordů dur i moll

V.Krůček: Škola houslových etud. Metodická část seš.3 skup.7,8

výběr etud seš. 4, č.1-9, seš. 2, č. 33-52 dokončit výběrem

H.E.Kayser: op.20, III. díl /výběr/

F.Mazas: op. 36, seš. 1, /výběr lehčích/

Hlavní pozornost zaměřit na zdokonalování a ovládnutí ploch i jejich
výměn a jejich praktické ovládnutí v přednesových skladbách, etudách
a stupnicích.

6.ročník

O.Ševčík: op.1, seš. 1 č. 19,21,22,24

O.Ševčík: op. 8 - výběr

O.Ševčík: op. 9 - výběr

O.Ševčík: op. 2, seš. 1 č.5/soustavné opakování a praktické ovládnutí smyků: 163,190,200,215,219,222,223,224,234,238,242 na tech.etudách stejného pohybu, v stupnicích a akordech/ seš. 3 č. 29 smyky: 247-373,398-425 /výběr/.
Stupnice a akordy dur a moll v rozsahu 3 oktáv různými smykovými variantami.

V.Krůček: Škola houslových etud.Metodická část skup.11

výběr etud, seš. 4, č. 26-35

seš. 3 a 4, výběr těžších etud - dokončení

F.Mazas: op. 36, seš. 1 dokončení

R.Kreutzer: 42 etud /výběr snadnějších/

7.ročník

O.Ševčík: op. 8 - /výběr/

O.Ševčík: op. 9 - /výběr/

O.Ševčík: op. 2 - seš.1 č.5.Stálé zdokonalování smyků uvedených v 6.ročníku na etudách a stupnicích.

Seš.3 č. 29 smyky :426-465 /výběr/

Stupnice a akordy v rychlém tempu a na různé smykové varianty.

V.Krůček: Škola houslových etud.Metodická část, seš. 4,skupina 11.

Výběr etud: seš.4, č. 26-35

R.Kreutzer: 42 etud /střídat etudy pasážové, trylkové,dvojhmatové/

Přednesové skladby

6. ročník

A.Corelli:Sonáty /výběr/

" : Komorní sonáty

G.F.Händel:Sonáty /výběr/

J.Haydn:Sonáty /výběr/

F.Schubert:op.137 Sonatiny /výběr/

A.Dvořák:op.100 ,Sonatina G-dur

Z.Fibich:op 27,Sonatina d-moll

B.Martinů: Sonatina

J.Maštalíř: Sonatina

J.S.Bach : Koncerty a, E
J.Mysliveček : Koncert C
P.Nardini : Koncert č. 1 A-dur, č. 3 G-dur
G.B.Viotti : Koncert č.23
A.Vivaldi : Koncerty /lehčí/
J.B.Accolay : Koncertino a, d-moll
F.Seitz : op. 50 Koncert D dur
H.Sitt : op. 65 Koncertino d moll

J.S.Bach : Air
W.Burmeister : Skladby starých mistrů
J.Mařák : Classique et moderne

A.Dvořák : Romantické kusy
L.Janáček : Romance

7. ročník

W.A.Mozart : Sonáty /výběr/
F.M.Veracini : Sonáta E
F.Schubert : op. 137 Sonatiny

J.S.Bach : Koncert a moll, E dur
F.Benda : Koncert Es dur
L.Boccherini : Koncert D dur
W.A.Mozart : Koncert B dur /Adelaide/ K.s. 211, G dur K.s. 216
V.Pichl : Koncert D dur
G.B.Viotti : Koncert č. 20, 22, 24, 28, 29
A.Vivaldi : op. 12: Koncert č. 1 g moll, č. 5 B dur
Ch.Bériot : Koncert č. 1 D dur, č.9 a moll
R.Kreutzer : Koncert č. 13 D dur, č. 19 d moll
P.Rode : Koncert č. 6 B dur, č. 7 a moll, č. 8 e moll
L.Spohr : Koncert č. 2 d moll

J.S.Bach : Air
L.v.Beethoven : Romance F dur, op. 50, G dur op. 40
Ch.Bériot : Air variées op. 5, 7, 15 /výběr/
J.Mařák : Classique et moderne
G.Pugnani-F.Kleisler : Preludium a Allegro
A.Dvořák : Romantické kusy
" Esлада d moll
V.Novák : Tři skladby

**Požadavky na rozsah studijní látky nastudované
v průběhu jednotlivých ročníků a k postupovým
zkouškám**

1.ročník

V průběhu roku žák nastuduje minimálně:

12 etud

10 písní a 3 drobné skladby

Postupová zkouška:

2 stupnice a rozložené akordy 1 oktávy /podle probíraných prstokladů/.

2 etudy

2 písně nebo skladbičky z paměti.

2.ročník

V průběhu roku žák nastuduje minimálně:

10-15 etud

3 - 4 kratší nebo 2 rozsáhlejší přednesové skladby

Postupová zkouška:

1 durová a 1 mollová stupnice a rozložený akord 2 oktáv.

2 etudy

2 kratší nebo 1 delší přednesová skladba z paměti.

3.ročník

V průběhu roku žák nastuduje minimálně:

10 - 12 etud

3 - 4 kratší nebo 2 rozsáhlejší přednesové skladby s použitím

III. polohy

Postupová zkouška:

1 durová a 1 mollová stupnice a rozložený akord s přechodem do

III. polohy

2 etudy různého charakteru, z toho 1 z paměti

1 kratší nebo 1 delší přednesová skladba s použitím III. polohy.

Ukázká hra z listu na úrovni požadavku 1. ročníku.

Žáci, kteří se ucházejí o přijetí na Hudební a taneční školu vykonají závěrečnou zkoušku v termínu před talentovou zkouškou a v rozsahu jejich požadavků.

4.ročník

V průběhu roku nastuduje žák minimálně:

10 - 12 etud

2 rozsáhlejší nebo 3-4 drobnější skladby z různých stylových období.

Postupová zkouška:

1 durová a 1 mollová stupnice a rozložený akord přes 2 - 3 oktávy.

2 etudy různého charakteru, z toho 1 z paměti.

1 rozsáhlejší přednesová skladba z paměti.

Hra z listu na úrovni 2. ročníku.

5. ročník

V průběhu roku nastuduje žák minimálně:

10 - 12 etud

3 delší přednesové skladby, /z toho 2 věty z koncertina nebo sonatiny/.

Postupová zkouška:

1 durová a 1 mollová stupnice a rozložený akord v rozsahu 3 oktáv.

2 etudy různého charakteru, z toho 1 z paměti.

1 delší skladba nebo 1 krajní věta z koncertina nebo koncertu z paměti.

Hra z listu na úrovni požadavku 3. ročníku.

6. ročník

V průběhu roku nastuduje žák minimálně:

8 - 10 etud

4 delší přednesové skladby odlišného charakteru, z toho 1 věta z koncertu a 1 ze sonáty.

Postupová zkouška:

2 durové a 2 mollové stupnice a rozložené akordy v rozsahu 3 oktáv.

2 etudy různého charakteru, z toho 1 z paměti.

1 přednesová skladba nebo 1 věta z koncertu z paměti.

Hra z listu na úrovni požadavků 4. ročníku.

7. ročník

V průběhu roku se žák soustředí na přípravu studijní látky k talentové zkoušce na konzervatoř.

Závěrečnou komisionální zkoušku za 7. ročník vykoná v termínu před

talentovou zkouškou na konzervatoř a v rozsahu jejích požadavků.

Studium ukončí veřejným absolventským koncertem.

Hra na violu

5. ročník

Technické cvičení

O. Ševčík: op. 1, seš. 1, č. 1-5, rekapitulace ze 4. ročníku hry na housle,
č. 5 s prepisem do altového klíče,
č. 6 a 7 volně s event. prepisem do
altového klíče.

O.Ševčík : op. 8, na G D A struně, na C struně s prepisem do alto-
vého klíče

Příprava dvojhlasé hry.

Libovlnná škola hry na violu podle zvoleného systému polohové hry.

Etudy

K.Moravec : vybrané etudy a studie 1.díl /Kayser-Mazas/

J.Ruis : Etudy 1. díl /Etudy, které žák zná ze 4. ročníku hry na housle, lze využít v rychlém sledu/.

Popř. obdobné etudy na téže technické úrovni.

Stupnice

C dur v rozsahu 3 oktáv, a moll v rozsahu 2 oktáv s přechodem do III. polohy.

D dur v rozsahu 3 oktáv, h moll " " s přechodem do III. a V. polohy.

E dur, Es dur v rozsahu 3 oktáv, s moll v rozsahu 3 oktáv, F dur, d moll v rozsahu 3 oktáv.

/Důkladné studium 3.oktávy s příslušným studijním systémem - změny polohy, výměny polohy apod., nejprve na stupnici C dur a její 3. oktávě.

Za školní rok nastuduje žák 8 etud, z toho 2 z paměti, jednu delší přednesovou skladbu, popř. 1 větu z Koncertina, koncertu nebo sonatiny a 2-3 drobnější skladby kontrastního charakteru.

Postupová zkouška

1 stupnice dur a 1 moll a rozložené akordy k hraným stupnicím ve volném tempu legato v rozsahu 3 oktáv.

1 etuda z paměti.

1 věta z koncertu a 1 drobnější skladba z paměti.

6.ročník

Technická cvičení

O.Ševčík : op. 1, 1. a 2. seš. - výběr

O.Ševčík : op. 1, seš. 1 č. 7, 11 - 13, 5

O.Ševčík : op.8, sul G D A, prepis sul C

O.Ševčík : op. 9 - výběr

Zvolená škola

Etudy

K.Moravec : Vybrané etudy a studie, 1. a 2.díl

J.Ruis : Etudy 2. díl

J.Dont : op.37, 24 přípravných cvičení k etudám Kreutzera a Fodeho.

Stupnice

všechny durové a mollové stupnice ve volném tempu legato se smykovými variantami a dle O.Ševčíka op. 1, seš. 3 nebo K.Moravce

Vybrané etudy a studie II - závěrečná část.

3 oktávové stupnice na C struně, ostatní v rozsahu 2 oktáv.

Za školní rok nastuduje žák nejméně 8 etud, z toho 2-3 z paměti a zopakuje etudy nastudované z paměti v 5. ročníku, koncert nebo sonátu /alespoň 2 kontrastní věty a 2-3 drobnější skladby různého charakteru. Z doporučeného výběru pro 7. ročník hry na violu/.

Postupová zkouška

1 stupnice durová a 1 mollová a rozložené akordy k hraným stupnicím, ve volném tempu legato v rozsahu 3 oktáv.

1 etuda z paměti.

1 věta z koncertu a 1 drobnější přednesová skladba z paměti.

Žák prokáže pohotovost ve hře z listu na lehčí etudě nebo přednesové skladbě o 1-2 stupně nižší technické úrovně.

7.ročník

Technická cvičení

O.Ševčík : op. 1, seš. 1,2 a 3 - výběr

O.Ševčík : op. 9 - přípravné dvouhlasé stupnice

Etudy

K.Moravec : Vybrané etudy a studie II, popř. III /Mazas, Kreutzer/

J.Ruis : Etudy 2. díl

Stupnice

Všechny durové a mollové stupnice v rozsahu 3 oktáv na C struně, ostatní v rozsahu 2 oktáv.

V průběhu roku se žák soustředí na přípravu studijní látky k talentové zkoušce na konzervatoř. Kromě toho nastuduje 4 etudy, z toho 4 z paměti, koncert, sonátu nebo skladbu většiny rozsahu a odlišného charakteru od dosud nastudovaného repertoáru.

Závěrečnou komisionální zkoušku za 7.ročník vykoná žák v termínu před talentovou zkouškou na konzervatoř a v rozsahu jejích požadavků. Studium ukončí veřejným absolventským vystoupením.

Hra na violoncello

Studijní úkoly

1.ročník

Práce v 1. ročníku se vyznačuje zvýšenou náročností nejen v domácí přípravě, ale v celém sledování prohrané látky, aby si žák od počátku osvojoval správné návyky a fixoval zásady práce pro celé další studium. To znamená, že od prvního seznámení s žákem si učitel musí uvědomit, že jej připravuje pro profesionální studium a tudíž dbá na zvládnutí stanovené učební látky pro 1. ročník do hloubky a dokonalosti. Navíc je třeba probrat II., IV., VII. polohu a jejich výměny, u II., V., VII. i s odklony. Vyžaduje se znalost stupnic G, G, F, Es, D. V pravé ruce příprava smyky spiccato a martelé.

2.ročník

Věnovat nadále důsledně mimořádnou pozornost domácí práci žáka, zdokonalovat držení nástroje a smyčce, upevnit návyky správného postavení ruky ve všech polohách. Obzvlášť nutné je vést žáka na tomto stupni k uvědomělé intonaci a rozvíjet jeho rytmické cítění. U pravé ruky uvolňovat zápěstí a smyky z prstů, pomocí vibrata tvořit tón. Probrat všechny durové stupnice a základní rozklady akordů a úvod do mollových stupnic.

3.ročník

Na základě opakování všech probraných základních poloh /I.-VII./, stupnic a akordů, probírat vyšší polohy /VIII.-X./, tzv. střední polohy. Příprava palcové polohy, studium tříoktávových stupnic a akordů včetně všech mollových. Studium trylků, osamostatnění pohybů prstů, zdokonalování vibrata a kultury tónu. Častým veřejným vystupováním cílevědomě upevňovat pódiové, pamětní a pohybové návyky.

4.ročník

Naučit žáka sledovat vlastní hru a porovnávat ji s dostupnými vzory /s hrou svého učitele apod./. Nelitovat času na odstranění případných nedostatků a teprve pak budovat a upevnit základní, střední polohy a urychleně začít s hrou v palcových polohách, s jejichž nácvikem je možno začít ve středních a základních polohách. Hudební výraz prohlubovat již nejen pomocí dynamiky, ale i agogiky. Přistoupit k výcviku dvojhmatové techniky např. na jednooktávových stupnicích v terciích, kvartách a sextách. Vymezit čas pro pravidelnou hru z listu.

5.ročník

Zvládnutí všech prvků violoncellové techniky, t.j. techniky pravé i levé ruky včetně prvků virtuózních. Postupně tříbit smysl žáka pro odlišování skladeb různého charakteru a stylů. K tomu slouží jak studium polyfonní i ostatní přednesové literatury všech stylových období, tak technická cvičení a etudy. Rozšiřování a upevňování technických schopností žáka musí jít ruku v ruce s rozšiřováním jeho uměleckého obzoru, probouzením tvůrčí fantazie a smyslu pro samostatný umělecký výraz. Studijní úkoly je třeba doplnit o hru tří- až čtyř- oktávo- vých stupnic a rozložených akordů a systematické studium smyků /O.Ševčík: op. 2, Škola smyčcové techniky, 2. a 3. sešit/.

6.ročník

Začít s cílevědomým studiem částí sólových suit J.S.Bacha, procvičovat stupnice a akordy s použitím palce. Zvýšenou pozornost věnovat větší pohyblivosti palce. Pokračovat průběžně ve studiu smyků podle O.Ševčíka, op 2.

7.ročník

Upevňovat a zdokonalovat dosud získané dovednosti se zvláštním zřetelem k přijímacím zkouškám na konzervatoř.

Hudební materiál je možno vybírat z učebních osnov pro nerozšířené vyučování, ale vždy o 1 nebo 2 ročníky těžší. Výběr přednesového repertoáru však musí obsahovat v průběhu studií alespoň po 1 skladbě z každého stylového období, uvedeného v oddíle přednesové skladby.

Školy a etudy

5.-7. ročník

O.Ševčík : op. 2 Škola smyčcové techniky

6.-7. ročník

K.P.Sádlo : Škola etud II.díl /Supraphon 1981/

S.Lee : op. 57,12 etud /Peters/

J.L.Dupport : 21 etud /Peters, Muzgiz, PWM/

J.S.Bach : Suity pro sólové violoncello : I/6,3,4; III/5,3; I/1; III/2
atd.

Přednesové skladby

/Číslo uvedená v závorce značí ročník, ve kterém je možno skladbu začít studovat/.

a/ barokní a klasické skladby

J.B.Bréval : Sonáta C dur /3.roč./

- A.Kraft : Divertimento /5.roč./
- B.Marcello : Sonáty č. 1-6 /4.roč./
- J.Štastný : Allegretto con variazioni /6.roč./
- A.Vivaldi : Sonáty E,B,F /3.roč./
- A.Vivaldi : Koncert a moll /4.roč./

b/ romantické koncerty a koncertina

- G.Goltermann : Koncert G dur /4.roč./
- J.Klengel : Koncertino C dur op. 7 /6.roč./
- J.Klengel : Corcentino d moll op. 10 /6.roč./
- A.Nöckel : Koncertino D-dur /6.roč./
- D.Romberg : Divertimanto /5.roč./
- D.Romberg : Variace C dur op. 50 /6.-7.roč./

c/ skladby virtuózního charakteru

- A.Ajvazian : Tanec /6.roč./
- A.Arutjunan : Impromptu /6.roč./
- D. van Goens : Scherzo /7.roč./
- G.Goltermann : Etuda-Capriccio /5.-6.roč./
- G.Goltermann : Capriocioso /5.roč./
- D.Popper : Mazurka op.11 /6.roč./
- D.Popper : Gavota D dur /7.roč./
- C.Saint-Saëns : Allegro appassionato /6.-7.roč./

c/ soudobé české skladby

- L.Bárta : 3 skladby pro violoncello a klavír /od 3.-4.roč./
- V.Felix : Sonatina G dur /4.roč./
- B.Martinů : Pastorely /4.-5.r./
- J.Páleníček : Ze zápisníku malého chlapce /5.roč./
- M.Raichl : 7 nápadů /4.roč./
- J.Řídký : 4 skladby /4.roč./
- J.Řídký : Malá suite /4.-5.roč./

Požadavky na rozsah studijní látky nastudované v průběhu jednotlivých ročníků a k postupovým zkouškám.

1.ročník

V průběhu roku nastuduje žák

20-25 cvičení a etud

10 písní nebo drobných skladbiček

Postupová zkouška:

1 stupnice

2 cvičení nebo etudy

2 písně nebo skladbičky, vše z paměti

2. ročník

V průběhu roku nastuduje žák minimálně :

20 etud

8 - 10 drobnějších nebo 5 rozsáhlejších přednesových skladeb

Postupová zkouška:

2 z probraných stupnic a rozložených akordů

2 etudy

2 přednesové skladby z paměti

3. ročník

V průběhu roku nastuduje žák minimálně:

10 etud

4 přednesové skladby

Postupová zkouška:

1 durová a 1 mollová stupnice a rozložený akord

3 etudy

2 přednesové skladby různého charakteru

Žáci, kteří se ucházejí o přijetí na Hudební a taneční školu si připraví látku určenou k talentové zkoušce a vykonají zkoušku za 3. ročník v termínu před talentovou zkouškou na HTŠ.

4. ročník

V průběhu roku nastuduje žák minimálně:

Durové stupnice a rozložené oktávy v rozsahu 3 oktáv, všechny mollové stupnice a rozložené akordy v rozsahu 2 oktáv.

10 etud

4 přednesové skladby

Postupová zkouška:

2 stupnice a rozložené akordy

4 etudy

2 přednesové skladby nebo 1 rozsáhlejší v sonátové formě.

5. ročník

V průběhu roku nastuduje žák minimálně:

Stupnice a rozložené akordy dur i moll v rozsahu 3 oktáv.

10 etud

4 přednesové skladby

Postupová zkouška:

Stupnice a rozložený akord v rozsahu 3 oktáv nebo v palcové poloze.

4 etudy

2 kratší nebo 1 rozsáhlejší přednesová skladba.

6.ročník

V průběhu roku nastuduje žák minimálně:

Stupnice a akordy s použitím palce

8 etud

1 část ze suity J.S.Bacha

2 přednesové skladby, z nichž jedna v sonátové nebo variační formě.

Postupová zkouška:

2 stupnice dur a moll a rozložený akord v rozsahu 3 oktáv s použitím palce.

3 etudy z II.dílu Školy etud K.P.Sádla

1 etuda v palcové poloze

Libovolná část ze suity J.S.Bacha

2 přednesové skladby z různých stylových období

7.ročník

Těžší studie v 7.ročníku je příprava studijní látky k talentové zkoušce na konzervatoř. Kromě toho prostuduje žák zběžněji několik skladeb a etud pro poznávání literatury a získání pohotovosti ve studiu. Stupnice dur a moll a rozložený akord v rozsahu 3 oktáv, dvojhmatové stupnice F, Es, E, C.

8 etud

2 části ze suit J.S.Bacha

4 přednesové skladby.

Závěrečnou komisionální zkoušku za 7. ročník vykoná žák v termínu před talentovou zkouškou na konzervatoř a v rozsahu jejich požadavků. Studium ukončí veřejným absolventským vystoupením.

Hra na kontrabas

Učební plán č. 35

Oddělení smyčcových nástrojů /hlavní předmět hra na kontrabas/

Poř. čís.	Předmět	Ročník	
		3.	4.
1.	Hra na kontrabas, příprava k souhře, hra z listu ^{1/4/}	2,5 ^{2/}	2,5 ^{2/}
2.	Orchestrální nebo souborová nebo komorní hra ^{3/}	2	2
3.	Hudební nauka	1	1
4.	Hra na klavír	0,5	0,5
	Celkový počet vyučovacích hodin týdně	6	6

- 1) Označené složky předmětu musejí být vyznačeny v individuálním studijním plánu žáka
- 2) Stanovený počet hodin se vyučuje v dělených vyučovacích hodinách 2x týdně
- 3) Má-li škola orchestr většího obsazení, vyučuje učitel jednu vyučovací hodinu týdně navíc ve skupinách podle druhů nástrojů.
- 4) Pro nácvik skladeb s náročným klavírním doprovodem, který nelze svěřit žákům, povolí ředitel školy korepetici v rozsahu jedné vyučovací hodiny týdně na jednu třídu.

P o z n á m k a : Označení ročníků rozšířeného vyučování odpovídá označení ročníků I. stupně základního studia.

Hra na kontrabas patří svým charakterem k předmětům, kde je nutno počítat ve větší míře se staršími začátečníky. Naproti tomu rozhodování o budoucím profesionálním zaměření nelze oddalovat, protože intenzivní příprava k profesionálnímu studiu vyžaduje nejméně 2 roky soustředěné práce. Proto dává i rozšířené vyučování v posledních dvou ročnících I. stupně základního studia nadaným zájemcům možnost přípravy ve hře na kontrabas nejen pokud prokázali výrazné předpoklady pro profesionální studium během dvou ročníků základního studia hry na kontrabas, ale i těm, kteří prokázali mimořádné hudební, intelektuální a motorické dispozice a pílí při studiu na jiný - zpravidla smyčcový nástroj a jeví-li hluboký zájem a mimořádné dobré fyziologické předpoklady pro profesionální hru na kontrabas.

Učební osnovy rozšířeného vyučování proto zahrnují stejně jako při nerozšířeném vyučování variantu pro starší začátečníky s nároč-

nějším a rychlejším postupem, přičemž se požadavky na zvládnutí studijních úkolů a kvalitu jejich provedení v obou variantách postupně vyrovnávají.

3. ročník

Studijní úkoly /doplňk k učebním osnovám rozšířeného vyučování/

Hra ve 2. - 4. poloze s procvičením plynulých výměn. Rozvíjení intonační představivosti. Výcvik běžných prstokladových postupů a dobrá informovanost o tónech v jednotlivých polohách na různých strunách. Příprava na hru vibrata.

V pravé ruce docílit větší dynamické tvárnosti tónu a procvičovat techniku volbou náročnějších smyků s důrazem na kvalitu provedení.

Hudební materiál

Všechny durové a mollové stupnice s jednoduchým akordickým rozkladem v rozsahu 1 oktávy.

F. Hartl: Škola hry na kontrabas č. 56-167,

nebo materiály kterékoliv jiné školy v uvedeném rozsahu do 4. polohy.

Pro nácvik smyků je možno použít O. Ševčík: op. 2, Škola smyčcové techniky.

Doporučenou přednesovou literaturu doplnit např. výběrem ze sbírek přednesových skladeb pro violoncello:

Gordonkamussika /od Musica Budapest z. 6312, z. 6748/

Dare Marie: Menuet YE 0012 atp.

V průběhu školního roku nastuduje žák minimálně 20 etud nebo technických cvičení v rozsahu 3-6 řádků a 8-10 přednesových skladeb s průvodem klavíru.

Postupová zkouška

Dvě stupnice dur, 1 stupnice moll a rozložený T 5 k hraným stupnicím.

Dvě etudy nebo cvičení ze zvolené školy /rozsah 3-6 řádků/, 1 přednesová skladba s průvodem klavíru.

4. ročník

Studijní úkoly

Pokračovat v probírání základních poloh v rozsahu do 6.-7. polohy.

Seznámení s novým prstokladem 1 - 2 - 3, pozměněnou posicí palce a nástroje v těchto vyšších polohách. Dosažení větší zběhlosti a uvolněnosti ve změnách poloh. Nácvik vibrata.

Další uvolnění pravé ruky a výcvik náročnějších legat přes strunu.

Dokonalé vypracování studovaných skladeb po stránce tónové, dynamické a výrazové.

Hudební materiál

Všechny durové a mollové stupnice s jednoduchým rozkladem v rozsahu 1 - 1,5 oktávy /ke kvintě/

F.Hertl: Škola hry na kontrabas č. 168-260,
nebo materiály kterékoliv jiné školy v uvedeném rozsahu do 6.-7. polohy.

Doporučenou přednesovou literaturu rozšířit např. o:

Domenico Dragonetti: 3 valčíky. /YE 0002/

Giovannino del violone: Sonata in a /YE 0008/

J.Garscia: Miniatury /PWM 7173/

Výběr vět z transkripce barokních sonát, např.

B.Marcello /ed. Peters 4647 apod./

J.S.Bach: Vybrané části ze suit pro violoncello

V průběhu školního roku nastuduje žák minimálně:

25 etud a technických cvičení v rozsahu 3-6 řádků a 10 přednesových skladeb, z toho alespoň 1 skladba, cyklická.

Závěrečná zkouška

2 stupnice dur a 2 moll a rozložení T 5 k hracím stupnicím,
2 etudy / 1 s použitím legata a 1 technického charakteru/,
1 snadnější cyklická skladba nebo 2 skladby různého období s doprovodem klavíru.

Závěrečnou zkoušku vykoná žák v termínu před talentovou zkouškou na konzervatoř. Studium na LŠU ukončí žák veřejným absolventským vystoupením.

Varianta pro starší začátečníky

1. ročník

Studijní úkoly

Kromě elementárních dovedností /postoj u nástroje, držení smyčce, postavení levé ruky/ je třeba vycvičit kultivované nasazení tónu, vyrovnané vedení smyčce, hladkou výměnu smyky a zvládnout v přiměřené míře nejpoužívanější smyky, včetně legatových. V levé ruce vycvičit plynulou výměnu poloh v rozsahu do 3. polohy. Dbát na celkové uvolnění a odstranit všechny zbytečné pohyby.

Hudební materiál

Všechny durové a mollové stupnice s jednoduchým rozkladem v rozsahu 1 oktávy /s výjimkou Es dur a es moll/

F.Hertl:Škola hry na kontrabas č. 1 - 120

Možno použít materiálu kterékoliv jiné školy v uvedeném rozsahu do 3. polohy.

Doporučenou přednesovou literaturu doplnit např.výběrem ze sbírek přednesových skladeb pro violoncello:

Gordonkamuzsika /ed.Musica Budapest z. 6312, z. 6748/

V průběhu školního roku nastuduje žák minimálně 20 etud nebo technických cvičení v rozsahu 3-6 řádků a 5 přednesových skladeb s průvodem klavíru.

Postupová zkouška

1 durová a 1 mollová stupnice a rozložení T 5 k hraným stupnicím.

2 etudy nebo cvičení /rozsah 3-6 řádků/

1 přednesová skladba s průvodem klavíru.

2. ročník

Studijní úkoly

Rozšířit rozsah až do 5. - 6. polohy.Zpevnit úhozy prstů v levé ruce,dále uvolnit ruku při výměnách poloh a dbát na čistou intonaci.

V pravé ruce volbou vhodných smyků zdokonalit techniku a posílit výrazovou stránku hry.Sledovat zdokonalení orientace na hmatníku.

Vytvořit předpoklady pro hru na vibrata.

Hudební materiál

Všechny durové a mollové stupnice s jednoduchým rozkladem v rozsahu 1, event. 1,5 oktávy /ke kvintě/

F.Hertl :Škola hry na kontrabas č. 120-220

Možno použít materiálu kterékoliv jiné školy v uvedeném rozsahu do 5.-6. polohy.

Pro nácvik smyků je možno použít O.Ševčík:op. 2, Škola smyčcové techniky.

Doporučenou přednesovou literaturu doplnit dalšími skladbami např.

Dare Marie : Menuet /YE 0012/

Domenico Dragonetti /3 valčíky YE 0002/

Giovannino del Violone : Sonata a moll /YE 0008/

J.S.Bach:opravené části ze suit pro violoncello.

V průběhu školního roku nastuduje žák minimálně 25 etud nebo technických cvičení a 10 přednesových skladeb s průvodem klavíru.

Závěrečná zkouška

2 durové a 1 mollové stupnice a rozložený T 5 k hraným stupnicím,
2 study / 1 s použitím legáta a 1 technického charakteru/,
2 skladby různého období s průvodcem klavíru.

Závěrečnou zkoušku vykoná žák v termínu před talentovou zkouškou na konzervatoř. Studium na LŠU ukončí veřejným absolventským vystoupením.

**Základní umělecká škola Březnice
Náměstí 2, 262 72 Březnice
IČ: 61904201, tel. 318 682 342**

Ministerstvo školství České socialistické republiky

**Učební osnovy
hry na smyčcové nástroje pro rozšířené vyučování
na LŠU**

**Vypracoval Výzkumný ústav pedagogický
Vydalo Státní pedagogické nakladatelství, n. p., Praha
VA 1,48**

Tematická skupina 35

1. vydání 1982

**Cena výtisku Kčs 2,—
502/22,816**

Tiskem rozmnožovny SPN

Kčs 2,—

11 535